

Az apai javak gonosz vesztegetése mellett gonosztevő vagy más istentelen életű emberekkel való cimboraság (Werböczy. Tripartitum I. r. 53. c. 4. §.), a megátalkodottan becstelen vagy erkölcstelen élet folytatása (Mtj. 2010. §. 4. pont) kitagadási ok ugyan, a házassági perben hozott az az ítélet azonban, amely az egyik házastárs életmódjának megátalkodott erkölcstelenségét megállapítja, az örökösödési bíró számára res judicata-t nem képez, egyéb okokon kívül már csak azért sem, mert a kötelesrészre jogosult a bintóítélet hozatala *után* jó útra térhetett, a kitagadási oknak pedig a kitagadás időpontjában kell fennforognia.

A házassági per bírójának arra van hatásköre, hogy a házassági jog szempontjából a köteléki (és ezzel összefüggő vagyoni, gyermekvédelmi stb.) kérdésekben döntsön,<sup>3)</sup> arra ellenben nincs, hogy joghatály nélküli társadalmi értékitéletnek legyen kifejezője. Csak lehetséges, de nem szükségképi, hogy a bíróban a feldultság kérdésében való állásfoglalást meggyőződéssé az erkölcstelen élet megátalkodott folytatása érlelje, a bontóok azonban ilyenkor sem a c) pont, hanem az a) pont s a c) pont a feldultság megállapításának egyik komponense csak.

*Dr. Goldberger József.*

**Öröklakás szövetkezetek.\*)** A háború utáni években mindmáig tömegesen létesültek szövetkezetek azzal a céllal, hogy tagjaiknak a jegyzett üzletrészek ellenében örökös lakást biztosítsanak. Amíg a lényeg az volt, hogy többen összeállottak s annyi üzletrészt jegyeztek, hogy abból az építési tőke kikerült, addig semmi hiba nem volt. Utóbb azonban ismételten létesültek ezek az öröklakás szövetkezetek abban a formában, hogy vállalkozók különféle kölcsönökből és áruhitel révén felépítették a szövetkezeti házat, az üzletrészeket az öröklakást vásárlókkal lejegyeztették s befizetették s a pénzt csak részben fordították a mondott célra vagy arra fordították, de minden terhet kiegyenlíteni nem tudtak s a kispénzű vagy legalább is korlátozott anyagi eszközökkel rendelkező üzletrészesektől a hiányzó összeget megkapni nem tudták. Az így előálló súlyos helyzetben, amely mindig azért volt igen súlyos, mert nemcsak a vállalkozót sujtotta, hanem a többi üzletrész tulajdonost is, az egyedüli kivezető út volt a K. T. 235. §-a. A könnyelmű vagy lelkiismeretlen vállalkozóval szemben épen úgy, mint a fizetni nem tudó taggal szemben az egyetlen fegyver a kilépés volt. Ha ez sikerült úgy, hogy a kilépő tag új megfelelő

<sup>3)</sup> köteléki perben a bíró házasságjogi szempontból kvalifikál. „A bontóperben ugyanis a peres felek cselekményei abból a szempontból kerülnek döntés alá, hogy azok alkalmasak-e bontóok megállapítására s ennek megfelelően az egyes cselekmények jelentőségének elbírálásánál nem a büntetőjog, hanem a házassági jog szempontjai az irányadók.” (K. P. III. 2236/1933., J. H. 1934. 245.)

\*) Lásd még ugyane tárgyban B. I. cikkét az „Uj jogszabályok”-ról.

üzletrész-jegyzőket bejelentett, ez szerencsés, de véletlen megoldásnak számított.

Ezen a jogi helyzeten gyökeresen változtat a 2710/1934. M. E. sz. rend. (Budapesti Közlöny 1934. évi 67. szám.) Ennek 1. §-a szerint az öröklakás szövetkezet tagja kilépésekor az üzletrész kifizetését csak akkor követelheti, ha egy másik tagja a szöv.-nek, vagy a szöv. beleegyezésével belépő tag a kilépő tag üzletrészeinek megfelelő mennyiségű üzletrészt jegyez és befizet. Ugyane szabály áll akkor is, ha a szövetkezeti tag magánhitelezőjének felmondása következtében válik ki, valamint, ha a jogutód tagként nem lép a meghalt tag helyébe.

A rendelkezés nemcsak abban az irányban új, hogy a szövetkezeti üzletrész forgalomképességét megszünteti, hanem abban is, hogy nem elégszik meg az igazgatóságnál történő bejelentéssel (K. T. 238. §.), hanem a kft.-ről szóló törvény 21. §-ának mintájára a szövetkezet beleegyezését kívánja meg az átruházáshoz. Ez a szabályozás nyilván azt tartja szem előtt, hogy az ilyen öröklakás szövetkezetek egyetlen vagyona a ház s egyetlen jövedelme az egyes üzletrészesek által természetben élvezett lakás; nincs tehát sem olyan vagyon, sem olyan jövedelem, amelyből a kifizetés teljesíthető volna, hacsak nem jön kívülről valaki, aki a kilépő helyett új pénzt hoz. Nem számol azonban a rendelkezés azzal, hogy mi történik akkor, ha akár a szövetkezetnek, akár a tagnak jogosult érdeke fűződik ahhoz, mint a bevezetőben említett esetekben, hogy egymástól minél hamarabb megszabaduljanak. Ilyen esetekre szelepet kellett volna hagyni a rendeletben, ha másként nem, cégbíróági meghallgatás útján biztosítani azt a kivételes jogot, hogy új üzletrészes nélkül kiléphessen vagy kiléptethető legyen az egyes tag. Ennek útját elvágja a R. 3. §-a, amely valamennyi öröklakás-szövetkezetet kötelez, hogy alapszabályait a fenti kogens rendelkezésekkel egészítse.

Egész helytelennek látszik e követelmény (a kilépő tag helyébe lépő azonos mennyiségű üzletrészt jegyző új tag) az esetben, ha a kilépés a magánhitelező felmondása következtében történik (K. T. 95., 96. és 239. §§.). Lényegileg ez azt jelenti, hogy a jövőben, aki öröklakást vesz, annak befektetett tőkéje megszűnik hitelforrás és termelő tőke lenni s teljesen kivonatlik a forgalomból. Mert, ha a hitelező azt pénzzé egyáltalán nem tudja tenni, legfeljebb a maga részére, esetleg újabb pénz áldozatokkal megszerezni, úgy az lényegileg azt jelenti, hogy az öröklakás — ha nem is műértelemben — res extra commercium lett.

E rendelet is egyik példája annak, hogy az ad hoc szabályozás nem célravezető. Eredménye: újabb szabályozás szükségessége, ami a rendeletek lavináját indítja meg.

H. L.